

MAAHANMUUTTAJIEN KOKEMUKSIA KOTOUTUMISESTA

Heidi Erola ja Reeta Virpi
Opinnäytetyö, kevät 2017
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Diakoninen hoitotyö
Sairaanhoitaja (AMK)
+ diakonissan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Erola, Heidi & Virpi, Reeta. Maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumisesta. Kevät 2017, 40 sivua, 3 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Hoitotyön koulutusohjelma, sairaanhoitaja (AMK) / Hoitotyön koulutusohjelma, diakonisen hoitotyön suuntautumisvaihtoehto, sairaanhoitaja (AMK) + diakonissan virkakelpoisuus.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumisestaan. Opinnäytetyö tehtiin laadullisen tutkimuksen menetelmin. Aineisto kerättiin teemahaastatteluilla ja analysoitiin sisällönanalyysillä. Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä ISEA-hankkeen kanssa. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää maahanmuuttajien parissa tehtävää kotouttamistyötä.

Tulosten mukaan maahanmuuttajilla oli vaikeuksia suomen kielen oppimisessa, sosiaalisten suhteiden muodostamisessa, koulutuksen ja työn löytämisessä sekä yhteiskuntaan sopeutumisessa. Parhaimpana kielenoppimisen keinona pidettiin vapaamuotoista puhumista kantasuomalaisten kanssa. Vapaaehtoistyön tekeminen auttoi sopeutumaan ja juurtumaan yhteiskuntaan. Vapaaehtoistyö antoi kokemuksia ja loi suhteita työelämään. Sopeutumattomuuden uhkakuvina pidettiin syrjäytyneisyyttä ja yksinäisyyttä. Maahanmuuttajat kokivat, että heidän tulee olla jollakin tavalla parempia ollakseen tasavertaisia kantasuomalaisten kanssa.

Asiasanat: maahanmuuttaja, kotouttaminen, kotoutuminen, laadullinen tutkimus

ABSTRACT

Erola, Heidi & Virpi, Reeta. Experiences of the integration of immigrants. 40 p., 3 appendices. Spring 2017. Language: Finnish.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Nursing, Option in Nursing. Degree: Registered Nurse. / Degree Programme in Nursing, Option in Diaconal Nursing. Degree: Nurse.

The purpose of this thesis was to describe experiences of the integration of immigrants. Qualitative research methods were used. The data were collected through individual thematic interviews and were analyzed through content analysis. The work was done in cooperation with the ISEA project. The aim was to develop integration work among immigrants.

According to the results, immigrants had difficulties in learning the Finnish language, in the formation of social relationships, finding study places and jobs and social integration. The best way to learn the Finnish language were informal discussions with native Finns. Volunteer working helped to adapt and take root in society. Volunteering gave experience and created relationships in working life. Possible threats in successful integration were social exclusion and loneliness. Immigrants also felt that they should be in some way better in order to be equal with the native Finns.

Key words: immigrant, integration, participation, qualitative research

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTUMINEN	6
2.1 Laki kotoutumisen edistämisestä	6
2.2 Maahanmuuttajan kotoutuminen ja kotouttaminen	8
3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TEHTÄVÄ JA TAVOITE	15
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	16
4.1 Opinnäytetyön toimintaympäristö ja menetelmän valinta	16
4.2 Aineiston keruu ja analyysi	17
5 TULOKSET	20
5.1 Suomen kielen taito	22
5.2 Sosiaaliset suhteet	22
5.3 Koulutus ja työ	23
5.4 Yhteiskuntaan sopeutuminen	24
6 POHDINTA	26
6.1 Opinnäytetyön eettisyys	28
6.2 Opinnäytetyön luotettavuus	30
LÄHTEET	32
LIITE 1: Teemahaastattelun runko	35
LIITE 2: Tiedote tutkimukseen osallistuvalle	37
LIITE 3: Suostumus tutkimukseen osallistumisesta	39

1 JOHDANTO

Suomeen on maailman pakolaiskriisin vuoksi tullut paljon turvapaikanhakijoita. Suomi on tehnyt kansainvälisiä sopimuksia, jotka velvoittavat Suomea ottamaan vastaan kansainvälistä suojelua tarvitsevia turvapaikanhakijoita. (Sisäministeriö 2015.) Lisääntyneen maahanmuuton vuoksi on tärkeää kehittää kotouttamistyötä (Wikman-Immonen 2011).

Kristillinen arvomaailma korostaa vastuuta maahanmuuttajista lähimmäisinä. Maahanmuuttajien kotoutumiseen vaikuttavia asioita kehitetään positiivisesta näkökulmasta. Maahanmuuttajien kotouttamisen edistäminen liittyy sairaanhoitajan ammatilliseen kehitykseen Sairaanhoitajaliiton laatimien eettisten ohjeiden mukaan: ”Sairaanhoitajan tehtävänä on väestön terveyden edistäminen ja ylläpitäminen, sairauksien ehkäiseminen sekä kärsimyksen lievittäminen.” Sairaanhoitajan tehtävänä on auttaa erilaisissa elämäntilanteissa olevia kaikenikäisiä ihmisiä. Työssään sairaanhoitaja pyrkii tukemaan väestön omia voimavaroja sekä parantamaan heidän elämänsä laatua. (Sairaanhoitajaliitto 1996.)

Opinnäytetyön yhteistyökumppanina toimii eriarvoisuuden vähentämisohjelma ISEA-hanke. ISEA:n tarkoituksena on edistää Itä- ja Pohjois-Suomen alueilla huono-osaisimmille suunnattujen palveluiden kehittämistä. ISEA-hanke on osa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatioranketta, Sokraa. (Diakoniamattikorkeakoulu i.a.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumisesta. Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää maahanmuuttajien parissa tehtävää kotouttamistyötä.

2 MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTUMINEN

Suomeen on tullut 2000-luvulla 1500–6000 turvapaikanhakijaa vuosittain. Vuonna 2014 hakijoita oli 3651. Maailmassa meneillään olevan pakolaiskriisin vuoksi Suomeen ja muihin Euroopan maihin tulevien turvapaikanhakijoiden määrä on kasvanut voimakkaasti. Vuonna 2015 Suomeen saapui 32 476 turvapaikanhakijaa. (Sisäministeriö 2017.)

Tarve kotouttamisen kehittämiseksi kasvaa maahanmuuton lisääntymisen myötä. Kuntien strategian tärkeä osa ovat kotouttamisohjelmat. TE-toimisto ja ELY-keskus tarjoavat kotoutumiskoulutusta ja työvoimapalveluja. Maahanmuuttajien tarpeet otetaan huomioon kuntien tarjoamissa palveluissa, ja kuntien tärkeä tehtävä on edistää maahanmuuttajien yhdenvertaisuutta. Kuntien haasteena on monikulttuurisuuden tukeminen kunnissa ja väestöryhmien hyvien suhteiden parantaminen. (Wikman-Immonen 2011.)

Maahanmuutto tuo mukanaan kunnille uudenlaista osaamista ja työvoimaa. Väestön ikääntymisen ja eläkkeelle siirtymisen vuoksi tarvitaan runsaasti ammattitaitoista työvoimaa monelle alalle, mutta etenkin vanhustenhoitoon. Kuntien on tärkeää sijoittaa pakolaiset vapaaehtoisuuden pohjalta suunnitelmallisesti kuntiin ja aloitettava heti sijoittamisen jälkeen kotoutumisen edistäminen. (Wikman-Immonen 2011.)

2.1 Laki kotoutumisen edistämisestä

Maahanmuuttajien kotouttamista ohjaa kotoutumislaki (Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. a). Lain tarkoituksena on tukea ja edistää maahanmuuttajan kotoutumista. Laki edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010.) Lain tavoitteena on tukea maahanmuuttajien osallisuutta yhteiskunnassa antamalla perustietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, työelämästä ja kotoutumista edistävästä palveluista. (Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. a.)

Laissa korostetaan maahanmuuton alkuvaihetta, jossa panostetaan tiedottamiseen sekä maahanmuuttajan neuvontaan ja ohjaukseen. Kotouttamistoimenpiteistä ja kotouttamispalveluista tulee muodostaa selkeä ja johdonmukainen kokonaisuus. Maahanmuuttajan kielitaitoa, koulutus- ja työhistoriaa sekä elämäntilannetta selvitetään alkukartoituksessa. Alkuvaiheen ohjaus ja neuvonta ovat kaikkien maahanmuuttajien oikeus. Maahanmuuttajan yksilöllinen palveluntarve ja perheen tilanne otetaan huomioon kotouttamispalvelujen tarjonnassa. Kotouttamistoimet ja -palvelut määritellään yhteistyössä maahanmuuttajan kanssa. (Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. a.)

Laissa määritellään kunnan, ministeriöiden, työ- ja elinkeinotoimistojen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä aluehallintovirastojen tehtävät ja roolit kotoutumisen edistämisessä. Laki kotoutumisen edistämisestä koskee kaikkia maahanmuuttajia, jotka asuvat Suomessa ja joilla on oleskelulupa, oleskeluoikeus on rekisteröity tai joille on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti. (Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. a.)

Maahanmuuttajien omaa roolia ja osallisuutta kotoutumisessa korostetaan kotoutumislaisissa. Kotoutuminen tapahtuu vuorovaikutuksessa maahanmuuttajan ja suomalaisen yhteiskunnan kanssa. Arkipäivän tilanteet ja lähiyhteisöt, kuten päiväkodit, koulut, harrastukset ja työpaikat ovat tärkeimpiä kotoutumiseen vaikuttavia asioita. (Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. a.)

Kotoutumislaisissa painotetaan työllistymisen edellytysten parantamista sekä toimenpiteitä, joilla tuetaan perheiden, lasten ja nuorten kotoutumista. Perheen merkitys kotoutumisen edistymisessä on suuri. Koti ja perhe muodostavat tärkeän ja lähimmän verkoston ihmiselle. Kotoutumislain tavoitteena on maahanmuuttajien osallistuminen yhteiskunnan toimintaan ja väestöryhmien välisen vuoropuhelun lisääminen. (Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. a.)

2.2 Maahanmuuttajan kotoutuminen ja kotouttaminen

Maahanmuuttaja tarkoittaa kaikkia pysyvästi Suomeen asumaan tulleita ulkomaalaisia. Maahanmuuttaja on voinut tulla Suomeen esimerkiksi avioliiton vuoksi, töihin, pakolaisena tai paluumuuttajana. Vapaaehtoisesti maahan muuttaneista käytetään nimitystä siirtolainen. Pakolainen tarkoittaa henkilöä, joka on joutunut lähtemään kotimaastaan esimerkiksi nälänhädän, ympäristöongelmien, sotatilanteen tai muun poliittisen syyn vuoksi. Pakolaista kutsutaan turvapaikanhakijaksi siihen asti, kunnes hänen turvapaikanhakemuksensa on käyty läpi ja hänelle on myönnetty turvapaikka. Turvapaikanhakijaa kutsutaan pakolaiseksi vasta sitten, kun hän on saanut oleskeluluvan. (Räty 2002, 11–17.)

Monikulttuurisuus on erilaisuuden arvostamista ja hyväksymistä. Monikulttuurisessa yhteiskunnassa yksilö ja kulttuuri ovat tasa-arvoisia. Eri kulttuurien edustajat ja eri kulttuurit pyrkivät elämään tasa-arvoisessa asemassa keskenään olemalla vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Yhdessä eri kulttuurien edustajat muodostavat toimivan ja kaikkien yhteiskunnan jäsenien oikeuksia kunnioittavan kokonaisuuden, jossa on yhteisesti sovittuja rajoja ja pelisääntöjä. Monikulttuurisuuden ideaalimallia ei mikään maailman valtioista ole saavuttanut, mutta se voi olla kaikkien valtioiden tavoite. (Räty 2002, 46–48.)

Maahanmuuttajien kotouttamisesta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Kotouttamisesta omalla alueellaan ovat vastuussa kunnat sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. (Maahanmuuttovirasto 2015.) Kotouttamista toteuttavat valtion ja kuntien viranomaiset (Sisäministeriö 2015). Toteutettavat palvelut ja toimenpiteet ovat osa kunnallisia peruspalveluja sekä työ- ja elinkeinohallinnon palveluja (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014). Viranomaisten tarjoamia palveluita täydentävät kansalaisjärjestöt, jotka toimivat yhteistyökumppaneina kotoutumispalveluita suunniteltaessa ja toteutettaessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. b.) Viranomaisten kotouttamistoimien tavoitteena on saada maahanmuuttaja tuntemaan yhteiskunnalliset oikeutensa ja velvollisuutensa. Tavoitteena on saada maahanmuuttaja tuntemaan olonsa suomalaisen yhteiskunnan tervetulleeksi jäseneksi. (Sisäministeriö 2015.)

Kotouttamisen tärkeimpiä painopisteitä ovat maahanmuuttajien yhteiskunnallinen yhteenkuuluvuus sekä kotouttamispalveluita tuottavan ja maahanmuuttajan välisen yhteistyön tukeminen. Muita tärkeitä kotouttamisen keinoja ovat maahanmuuttajaperheiden tukeminen sekä maahanmuuttajien työllistymisen edistäminen suomen ja ruotsin kielen opetusta kehittämällä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2015.) Hyvän kotouttamistyön edellytyksiä ovat peruspalveluiden saatavuus, henkilöstön osaaminen ja maahanmuuttajien palvelutarpeiden tunnistaminen. Palveluita ei tule kohdentaa tietyille ryhmille, vaan ne on tärkeää suunnata kaikille maahanmuuttajille. Viranomaisilta edellytetään joustavaa työskentelyä ja tehokasta viranomaisten välistä yhteistyötä, jotta maahanmuuttajien ohjaus, neuvonta ja palveluista tiedottaminen onnistuvat. (Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. b.)

Kotoutuminen tarkoittaa uusien toimintatapojen omaksumista ja asettumista uuteen maahan ja erilaiseen kulttuuriin. Asettuminen ja kotoutuminen vievät jokaisella oman aikansa. Osa maahanmuuttajista kotoutuu helposti, mutta osa tarvitsee enemmän aikaa ja tukitoimenpiteitä sopeutumiseen. Kotoutumisen tärkeä edellytys on suomen tai ruotsin kielen taito. (Sisäministeriö 2015.) Kotoutuminen on maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä. Kehityksen seurauksena maahanmuuttaja saa yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Samalla hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen tuetaan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014.)

Kotoutumisessa aktiivinen rooli on maahanmuuttajalla, vaikka kotoutumista edistävien palvelujen järjestämisestä huolehtii viranomainen. Yhteiskunnan ja maahanmuuttajien välisessä prosessissa yhteiskunta muuttuu monimuotoisemman väestön mukana. Maahanmuuttajan omalla motivaatiolla, aktiivisuudella, sitoutumisella ja omatoimisuudella on suuri merkitys tässä prosessissa. Yhteiskunnan velvollisuutena on tarjota riittävät mahdollisuudet kotoutumiseen ja aktiiviseen osallistumiseen. Luonteeltaan kotoutuminen on pitkäkestoista ja jatkuvaa. (Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. c.)

Tällä hetkellä on erilaisia maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä edistäviä toimenpiteitä ja palveluita. Alkukartoituksessa arvioidaan niiden tarve yhteistyössä maahan-

muuttajan kanssa. Maahanmuuttajaperheille annetaan tietoa ja ohjausta suomalaisen yhteiskunnan perheitä koskevasta lainsäädännöstä, käytännöistä ja perheille suunnatuista palveluista. Neuvolapalvelut, varhaiskasvatus, perusopetus ja oppilashuoltopalvelut ovat tärkeimpiä lapsiperheille suunnattuja palveluja. Aikuisille maahanmuuttajille kotoutumiskoulutuksessa järjestetään opetusta, joka edistää maahanmuuttajan valmiuksia työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä. Se sisältää suomen tai ruotsin kielen opetusta, mahdollisesti luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallinnallisia taitoja. Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen voi sisältyä aikaisemman osaamisen tunnistamista tai tutkinnon tunnustamista sekä työelämäohjausta ja ammatillista suunnittelua. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014.)

Maahanmuuttajia kannustetaan työvoimakoulutukseen ja omaehtoiseen opiskeluun, jonka tukimuotona käytetään kotoutumistukea tai työttömyysetuutta. Työllisyyttä edistetään julkisilla työvoimapalveluilla ja alueellisilla erityisasiantuntemusta omaavilla yrityspalveluilla. Maahanmuuttajia kannustetaan lähtemään mukaan yritystoimintaan. Kotoutumista edistäviä ja tukevia toimenpiteitä ovat alaikäisen, ilman huoltajaa oleskeluluvan saaneen maahanmuuttajan lastensuojelun jälkihuollon palvelut sekä erityisiä toimenpiteitä tarvitsevan maahanmuuttajan tukitoimet. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014.) Anja Wiesbrockin (2011) kirjoittamassa tutkimusartikkelissa todettiin, että työllistämistoimenpiteet, kuten työharjoittelu ja työllistämistuki, näyttävät toimivan kotouttamiskeinona. Maahanmuuttajien kotouttamiskurssilla oli tutkimuksen mukaan negatiivinen vaikutus työllistymiseen. Ne viivästyttävät työmarkkinoille pääsyä, vaikka kartuttavatkin kielitaitoa. (Wiesbrock 2011, 58.)

Kotoutumista edistävät toimenpiteet kannustavat maahanmuuttajaa hankkimaan yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja omatoimisesti. Tärkeää on ohjata maahanmuuttaja hänen asuinpaikkakuntansa palveluiden ja aktiviteettien piiriin. Kansalaisyhteiskunnan toimintaan osallistuminen on mahdollista monella tavalla. Se auttaa pääsemään osalliseksi omassa elämäntilanteessa tärkeiden asioiden hoitamiseen. Maahanmuuttajalla on mahdollisuus osallistua esimerkiksi harrastusseura- ja asukastoimintaan, koulujen vanhempaintoimintaan, liikunta- ja kulttuuripalveluihin, poliittiseen, aatteelliseen tai ammatinjärjestötoimintaan, maahanmuuttajajärjestöjen toimintaan, vertaistuki- ja opintopiiriin

sekä ystäväpiiriin. Maahanmuuttajien ja kantaväestön kanssakäyminen ja vuorovaikutus lisäävät luottamusta ja osallisuutta. Monessa kunnassa kirjastot osallistuvat aktiivisesti monikulttuurisuuden tukemiseen. Kirjastot ovat helppopääsyisiä kohtaamispaikkoja, joiden kautta on mahdollista löytää materiaalia usealla eri kielellä. Kirjastoissa järjestetään kulttuuritapahtumia, jotka ovat jokaisen kuntalaisen saatavilla. (Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. d.)

Lapsille ja nuorille tarjotaan tukea päivähoidossa ja koulussa sekä tuetaan harrastustoimintaa. Lapsen koko perheen tilannetta tuetaan; vahvistetaan sosiaalisia suhteita ja osallisuutta. Maahanmuuttajalasten ja nuorten on tärkeää kehittää kielitaitoa ja koulutusta. Nuorilla on oltava mahdollisuus jatko-opintoihin ja työelämään. Turvallisen kasvuympäristön luominen, varhain aloitetut tukitoimet ja opintojen nivelvaiheiden sujuvuuden korostaminen auttavat tavoitteeseen pääsemisessä. Suomessa tuetaan vanhempien kotoutumista, koska vanhemmat ovat lasten ensisijaisia kasvattajia. Varhaiskasvatus- ja opetushenkilöstö ovat perheen lisäksi huolehtimassa lasten ja nuorten kasvuympäristön turvallisuudesta. Hyvä yhteistyö kaikkien perheenjäsenten kanssa auttaa tukemaan lasta ja nuorta. Yhteistyön toimivuudesta tulee huolehtia käyttämällä yhteisissä tapaamisissa ja neuvotteluissa tarvittaessa tulkkia. (Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. e.)

Kantaväestön ja maahanmuuttajien vuorovaikutusta voidaan lisätä liikunnan, kulttuurin ja nuorisotyön avulla. Yhteistoiminta vahvistaa maahanmuuttajien aktiivista kansalaisuutta ja osallisuutta. Seurakunnat, maahanmuuttajajärjestöt ja monet kolmannen sektorin toimijat järjestävät kunnallisen nuorisotyön lisäksi erilaista toimintaa nuorille Suomessa. Nuorten kiinnittymistä ja osallisuutta yhteiskuntaan vahvistaa yhteisten kokoontumispaikkojen luominen. Yhteisten aktiviteettien kautta eri ryhmien välinen kanssakäyminen onnistuu ja syntyy etnisiä suhteita. Taidetta ja kulttuuria käytetään kotouttamisen keinona, koska se lisää maahanmuuttajien oman kielen, identiteetin ja kulttuurin vaalimista. Kirjastopalveluita voidaan kehittää järjestämällä lapsille erikielisiä satutunteja. Maahanmuuttajanuorten syrjäytymisen ehkäisykeinona voidaan käyttää liikuntatoiminnan järjestämistä. Liikuntatoimintaa on kehitettävä sellaiseksi, että siihen rohkaistuvat osallistumaan eri-ikäiset maahanmuuttajaryhmät kieli- ja kulttuurieroista huolimatta. (Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. e.)

Jyväskylän yliopistossa tehdyn tutkimuksen mukaan maahanmuuttajataustaiset opiskelijat kokivat, että urheilu on ollut suuri ja paras apu sosiaalisen verkoston luomisessa sekä Suomeen kotoutumisessa. Tutkimuksen mukaan liikuntatoimintaan osallistuminen on tärkeää erityisesti silloin, kun aikaisemmassa kotimaassa aloitettua mieluisaa harrastusta tai urheilulajia pystyy jatkamaan uudessa kotimaassa. Liikuntatoimintaan osallistumisen koettiin vahvistavan sosiaalisten suhteiden muodostamista. Vastaajien mukaan liikuntatoimintaan osallistuminen on edistänyt terveyttä ja hyvinvointia, tukenut työllistymistä ja kouluttautumista, sekä auttanut oppimaan suomen kieltä ja kulttuuria. (Eränpalo 2014, 42.)

Eri järjestöt tarjoavat maahanmuuttajille kotoutumista edistävää toimintaa. Suomen Punainen Risti tukee maahanmuuttajien kotoutumista erilaisten toimintojen avulla paikallisen tarpeen mukaan. Järjestö organisoii ja ohjaa valtakunnallisesti ystävöitymistä, suomen ja ruotsin kielen kerhoja, läksykerhoja, kansainvälisiä klubeja, leiritoimintaa ja asuminen. SPR tekee pakolaisten vastaanottoon ja syrjinnän vastustamiseen liittyvää työtä. Se pyrkii edistämään maahanmuuttajien kotoutumista ja osallisuutta sekä parantaa verkostojen yhteistyötä ja osaamista monikulttuurisissa asioissa. (Pihlaja, Pöyhönen, Tarnanen, Vehviläinen & Virtanen 2010, 35–36.)

Martta -järjestö edistää kotien ja perheiden hyvinvointia sekä kotitalouden arvostusta Suomessa ja kansainvälisesti. Marttojen piirijärjestöt tarjoavat maahanmuuttajille kursseja arjen taidoista, kuten ruoanlaitosta, kierrätyksestä ja antavat kotitalousneuvontaa. Kurssien toiminta kehittää erityisesti kulttuurituntemusta ja arkipäivän kielitaitoa. (Pihlaja ym. 2010, 36.) Luetaan yhdessä -verkosto tukee maahanmuuttajanaisten kotoutumista eri puolilla Suomea. Verkosto tarjoaa vapaaehtoistyönä lukutaidon ja suomen kielen opetusta Suomeen muuttaneille naisille. (Luetaan yhdessä i.a.) Väestöliitossa toimivan monikulttuurisen osaamiskeskuksen tavoite on ennaltaehkäistä kotoutumiseen liittyviä ongelmia pääasiassa lastenkasvatuksen ja parisuhteen alueella. Osaamiskeskus lisää ja välittää tietoa, tukea ja ohjausta maahanmuuttajille ja heille, jotka kohtaavat työssään maahanmuuttajia. (Väestöliitto i.a.)

Seurakunta osallistuu maahanmuuttajien kotouttamiseen kutsumalla maahanmuuttajia osallistumaan kirkon ja seurakunnan toimintaan. Kirkolla on eri puolilla Suomea maahanmuuttajatyöntekijöitä, jotka auttavat maahanmuuttajia löytämään lähimmän ja sopivimman seurakunnan. Seurakunnat tarjoavat maahanmuuttajille mm. perhekerhoja, englanninkielisiä ja muun kielisiä jumalanpalveluksia, suomen kielen kerhoja ja kursseja, erikielisiä piirejä ja toimintoja, kuoroja sekä kristinuskon perusopetusta ja maahanmuuttajien rippikouluja. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.)

Seurakunnan monikulttuurisen työn tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista sekä osallisuutta kirkkoon ja suomalaiseen yhteiskuntaan. Seurakunta kehittää monikulttuurisuuttaan ottamalla maahanmuuttajia mukaan vapaaehtoistoimintaan, työharjoitteluun tai tukityöllistämiseen. Samalla seurakunta tukee maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä. Näiden toimien avulla maahanmuuttajat saavat myös tutustua kristillisen seurakunnan elämään ja toimintaan. Perhekeskeinen työote on olennaista seurakunnan monikulttuurisessa toiminnassa. Seurakunnan maahanmuuttajatyössä on tarkoituksenmukaista toimia eri yhteistyöverkostoissa. Seurakuntien tärkein tehtävä on tukea maahanmuuttajien henkistä ja hengellistä hyvinvointia. (Sakasti i.a.)

Maahanmuuttajien kotouttamisen edistäminen on osa diakoniatyötä. Diakoniatyöntekijöiden liiton laatimien eettisten ohjeiden mukaan: ”Diakoniatyöntekijä edistää ihmisten itsemääräämisoikeutta. Hän puolustaa huono-osaisten ihmisten oikeuksia ja toimii epäoikeudenmukaisten rakenteiden muuttamiseksi.” Eettisten ohjeiden mukaan diakoniatyöntekijän tulee kunnioittaa erilaisuutta: ”Diakoniatyöntekijä kunnioittaa ja puolustaa jokaisen ihmisen vakaumusta ja oikeutta omaan kulttuuriin. Hän toimii vuoropuhelussa muiden kirkkokuntien ja uskonnollisten yhteisöjen kanssa.” (Diakoniatyöntekijöiden liitto 2016.)

Monissa kaupungeissa maahanmuuttajat ovat vaikeimmassa asemassa olevia ihmisiä. Turvapaikkapäätöksen odottaminen vastaanottokeskuksessa tai kunnan tarjoamissa asunnoissa on useimmille henkisesti raskasta aikaa. Seurakunta on järjestämässä virkistystoimintaa ja seurakuntaan tutustuttavaa ohjelmaa. Myös kiintiöpakolaisten uuden elämän

alkuvaiheessa seurakunta on tarjoamassa tukea ja turvallisuutta sekä on osana vastaanottavaa paikallista yhteisöä. Rasismin ja syrjinnän ehkäisy ovat mukana kaikessa kirkon työssä. Maahanmuuttajat ovat oman kokemustensa ja näkemystensä kautta tuomassa kirkon työhön uutta sisältöä ja merkitystä. Maahanmuuttajat voivat olla diakoniatyöntekijän asiakkaita. Kohdatessa maahanmuuttajia ovat kohtaamisen periaatteet samoja kuin muutakin väestöä kohdatessa. Toisen kunnioittaminen on luottamuksen syntymiseen tarvittava asia. Eriuskoisen ihmisen ei tarvitse aristella hakea apua seurakunnalta, eikä diakoniatyöntekijältä saatava apu ja seurakunnan toimintamuodot vaadi kirkkoon liittymistä. (Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 105–106.)

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TEHTÄVÄ JA TAVOITE

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumisesta.

Opinnäytetyön tehtävä on saada vastaus kysymykseen:

1. Millaisena maahanmuuttajat kokevat kotoutumisen Suomessa?

Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää maahanmuuttajien parissa tehtävää kotouttamistyötä.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

4.1 Opinnäytetyön toimintaympäristö ja menetelmän valinta

Opinnäytetyön yhteistyökumppanina on ISEA-hanke, jota koordinoi Diakonia-ammattikorkeakoulu. ISEA-hanke on eriarvoisuuden vähentämisohjelma, jonka tehtävänä on edistää Itä- ja Pohjois-Suomen alueilla huono-osaisimmille suunnattujen palveluiden kehittämistä Euroopan sosiaalirahaston rahoittamana. (Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a.) ISEA-hankkeen tavoitteena on tukea hankkeiden käynnistymistä, lujittaa kuntien, järjestöjen, seurakuntien ja muiden toimijoiden yhteistyötä osallisuuden vahvistamiseksi sekä edistää mielekkäiden palveluiden kehittämistä ja leviämistä (Jäkkö 2015).

ISEA-hankkeen avulla lisätään tietämystä huono-osaisuudesta ja sen nujertamisesta. Se auttaa kuntia löytämään taloudellisesti tehokkaimmat ja huono-osaisille inhimillisimmät keinot vähentää huono-osaisuutta. Hanke nostaa ministeriöiden käyttöön käytännössä koetut esitykset huono-osaisten palveluiden kehittämiseksi ja osallistamiseksi. (Jäkkö 2015.) ISEA-hanke kuuluu Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Sokra-hankeeseen, joka on Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke. Kaikkia Suomessa toimivia Euroopan sosiaalirahaston sosiaalisen osallisuuden edistämisen ja köyhyyden torjunnan hankkeita koordinoi Sokra-hanke. (Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a.)

Tähän opinnäytetyöhön sopi laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä, koska laadullisessa tutkimuksessa kuvataan ihmistä, hänen elämänsäpiiriään ja siihen liittyviä asioita. Laadullista tutkimusta tehdessä ollaan tekemisissä kertomusten, tarinoiden ja merkitysten kanssa, joten ei ole mahdollista laatia tilastollisia yleistettäviä tuloksia määrällisen tutkimuksen mukaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa on hyväksyttävä, että todellisuus saattaa näyttäytyä eri ihmisille erilaisena. (Juvakka & Kylmä 2012, 16, 28.)

Laadullisen tutkimuksen tärkeä ominaisuus on induktiivinen päättely, joka tehdään aineistolähtöisesti. Induktiivinen päättely tarkoittaa havaintojen tekemistä yksittäisistä ta-

pahtumista ja niiden yhdistämisestä laajemmaksi kokonaisuudeksi. Tutkimuksen osallistujien näkökulma on ymmärrettävä. Tutkimuksen on perustuttava osallistujien todellisuuteen, eikä omia ennakkopäätelmiä saa tehdä. Laadullisessa tutkimuksessa on yleensä vähän osallistujia, koska halutaan saada kattava kuva tutkittavasta ilmiöstä. (Juvakka & Kylmä 2012, 22–23, 27.)

4.2 Aineiston keruu ja analyysi

Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua (Liite 1). Teemahaastattelulle on tyypillistä, että kartoitetaan tutkimustehtävän tärkeimmät aiheet tai teema-alueet, joita tutkimushaastattelussa on käsiteltävä. Teemahaastattelun tavoite on, että vastaaja antaa oman kuvauksensa kaikista teema-alueista. (Vilkka 2009, 101–102.) Tutkimukseen valitaan haastateltavaksi sellaisia henkilöitä, joilla on kokemusta tutkittavasta ilmiöstä (Juvakka & Kylmä, 26). Opinnäytetyöhön haastateltavien ihmisten tuli olla Suomeen jo kotoutuneita maahanmuuttajia.

Teemahaastattelu sopii tutkimusmenetelmäksi silloin, kun tutkimuksen tekijä haluaa valita haastattelun aihepiirejä tai muutamia avainkysymyksiä, joiden ympärille kokemuksellinen haastattelu rakentuu (Juvakka & Kylmä 2007, 78–79). Teemahaastattelussa haastateltiin kolmea maahanmuuttajaa, jotka olivat jo kotoutuneet Suomeen. Haastattelussa käytiin läpi heidän kokemuksiaan kotoutumiseen liittyen. Haastattelut toteutettiin rauhallisessa tilassa, ja ne äänitettiin ja litteroitiin. Teemahaastattelun rungon kysymyksiä pohdittiin yhdessä ISEA-hankkeen kanssa. Haastateltavat hankittiin maahanmuuttajien parissa toimivan järjestön kautta ja haastattelut toteutettiin pääasiassa järjestön tiloissa.

Teemahaastattelun aineistoa analysoitiin ja tutkimuksen kohteina olevista ilmiöistä koottiin tulokset (Juvakka & Kylmä 2012, 29). Analyysin aikana aineisto purettiin osioihin ja samankaltaiset osiot yhdistettiin. Tulkintaa tehdessä osiot koottiin uudeksi kokonaisuudeksi. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tunnistetaan tutkittavasta ilmiöstä nousevia sisällöllisiä väittämiä. Analyysissa ei analysoida kaikkea aineistossa olevaa tietoa, vaan

etsitään vastausta opinnäytetyön tarkoitukseen ja tutkimuskysymykseen. Aineiston ke-
ruun ja analyysin aikana tutkimuskysymys voi tarkentua. Tutkittavaa ilmiötä pyritään ku-
vaamaan tiivistetyssä muodossa analyysin avulla. Aineistolähtöisessä analyysissä an-
ne-
taan aineiston kertoa tutkittavasta ilmiöstä oma tarinansa. (Juvakka & Kylmä 2012, 112–
113.)

Sisällönanalyysi on tapa järjestellä ja kuvailla tutkittavaa ilmiötä. Tutkittava ilmiö tuo-
daan esille tiivistetyssä muodossa, minkä johdosta ilmiö voidaan käsitteellistää. Tutkitta-
vaa ilmiötä kuvaavat kategoriat ovat sisällönanalyysin lopputuloksena. Aineiston tiivis-
tetty ja pelkistetty muoto saadaan kysymällä aineistolta tutkimustehtävän mukaisia kysy-
myksiä. Pelkistetyt ilmaisut pyritään saamaan mahdollisimman tarkasti samoilla ter-
meillä, kuin ne ovat aineistossa. Pelkistetyt ilmaisut ryhmitellään ja niistä etsitään erilai-
suuksia ja yhtäläisyyksiä. Saman sisältöiset kategoriat yhdistetään muodostamalla yläka-
tegorioita. Tätä jatketaan, kunnes yhdistävä kategoria on löytynyt. (Kyngäs & Vanhanen
1999, 3–7.)

Opinnäytetyön tulokseksi saatiin analyysissä muodostettu malli. Tuloksissa kuvataan,
mitä kategoriat tarkoittavat. Pelkistettyjen muotojen ja kategorioiden lisäksi tuloksissa
näkyvät suoria lainauksia. Niiden tarkoituksena on lisätä luotettavuutta ja osoittaa, millä
perusteella kategoriat on luotu. Suorat lainaukset näkyvät raportissa vain esimerkinomai-
sesti, eikä tutkittavia saa tunnistaa suorien lainausten perusteella. Tulosten luotettavuus
osoitetaan siten, että yhteys tulosten ja aineiston välillä näkyy. Muodostetuissa kategori-
oissa tulee näkyä yhteys aineistoon. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 10.)

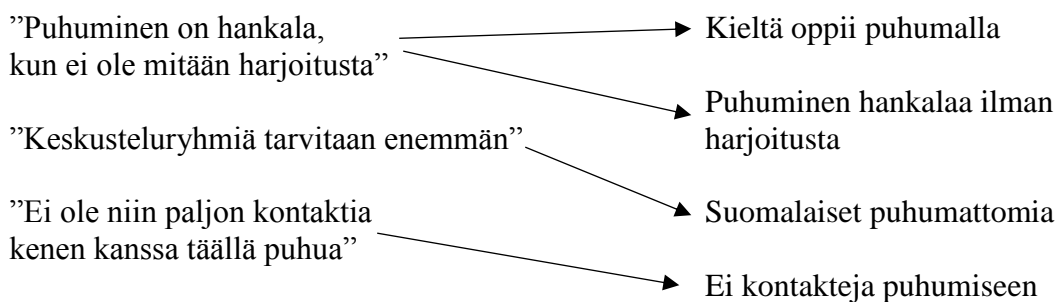
Aineistoa pelkistettiin litteroiduista haastatteluista, ja pelkistämistä ohjasi tutkimuskysy-
mys. Alkuperäisilmaisuja haastatteluissa oli esimerkiksi (Kuvio 1): ”Puhuminen on han-
kala, kun ei ole mitään harjoitusta”, ”Keskusteluryhmiä tarvitaan enemmän”, ”Ei ole niin
paljon kontaktia kenen kanssa täällä puhua”. Niistä saatiin pelkistettyjä ilmaisuja: kieltä
oppi puhumalla, suomalaiset puhumattomia, ei kontakteja puhumiseen, puhuminen han-
kalaa ilman harjoitusta. Aineisto ryhmiteltiin pelkistetyistä ilmaisuista ja niistä muodos-
tettiin alakategorioita. Esimerkiksi edellä mainituista pelkistetyistä ilmaisuista saatiin ala-

kategoria: puhumalla oppii, kontaktien vähyys. Tästä alakategoriasta muodostettiin yhdessä muiden haastatteluista saatujen alakategorioiden kanssa yläkategoria: Suomen kielien taito (Kuvio 2).

Aineiston pelkistäminen

Alkuperäisilmaisuja haastattelusta:

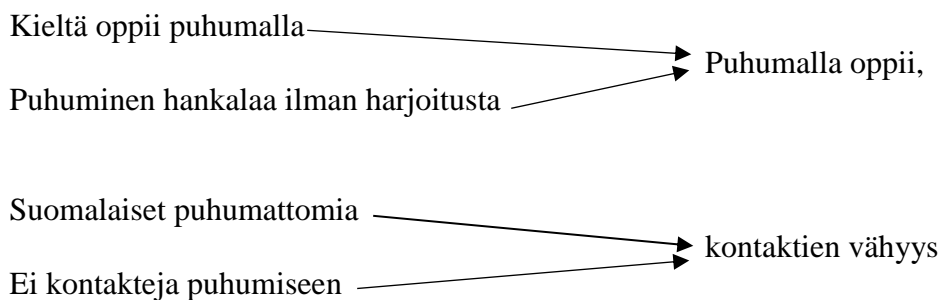
Pelkistettyjä ilmaisuja:

Aineiston ryhmittely

Pelkistetty ilmaisu:

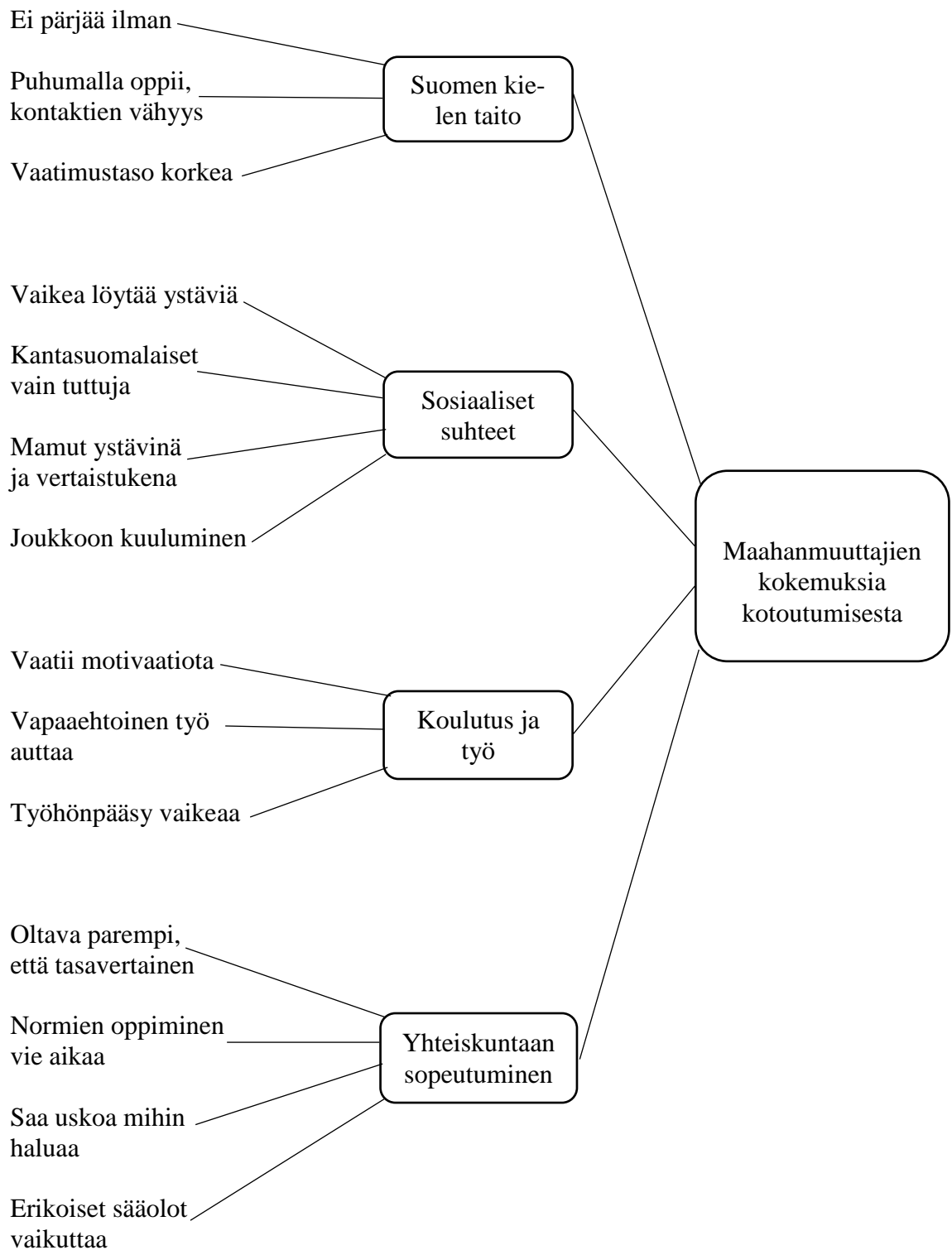
Alakategoria:

KUVIO 1 Esimerkki aineiston ryhmittelystä

5 TULOKSET

Haastateltavat olivat Suomeen jo kotoutuneita maahanmuuttajia. Haastateltavat olivat iältään 20–50 vuotiaita, ja he olivat asuneet haastatteluhetkellä Suomessa 9–15 vuotta. Haastateltavat olivat kotoisin Intiasta, Somaliasta ja Brasiliasta. Yksi haastateltavista tuli Suomeen perheenyhdistämisen kautta ja kaksi puolison työn vuoksi. Kaikki haastateltavat olivat työelämässä ja lisäksi kaksi haastateltavaa opiskeli. Kaikki puhuivat suomen kieltä ymmärrettävästi sekä omaa äidinkieltään ja englantia.

KUVIO 2 Maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumisesta

5.1 Suomen kielen taito

Kaikki haastateltavat kertoivat, että Suomessa ei pärjää ilman suomen kieltä. Haastateltavat kokivat, että ainakin perustaso täytyy ymmärtää, jotta selviää arjesta. Haastateltavat kertoivat pärjänneensä aluksi englannin kielellä. Suomen kielen oppiminen oli haastateltavien mukaan aluksi hankalaa. Osa haastateltavista on tullut Suomeen alakouluikäisenä, ja kielen oppiminen muiden lasten kautta oli helpompaa.

Oli vaikea, kun ei ymmärrä ja jää taakse, kun ei voi monta kertaa kysyä mitä tarkoittaa, mitä tarkoittaa. Itse täytyy hahmottaa mitä tarkoittaa. Joskus on uskaltanut kysyäkin mitä tarkoittaa ja etsiä linkkejä ja tietoa ja sitä kautta olen oppinut.

Kaikissa haastatteluista tuli esille, että kielen opiskelu pelkästään koulussa tai kielikursilla ei riitä. Lisäksi oli tärkeää opiskella kieltä itsenäisesti ja harjoitella puhumista käyttämällä kieltä. Parhaimpana kielenoppimisen keinona pidettiin vapaamuotoista puhumista. Heidän mukaan puhumaan oppiminen oli hankalaa ilman kielen käyttämistä kantasuomalaisten kanssa. Kantasuomalaisiin oli vaikea ottaa kontaktia, koska haastateltavat kokivat suomalaisten olevan puhumattomia ja hiljaisia. Yksi haastateltavista toivoi lisää keskusteluryhmiä, joissa voisi harjoitella suomen kielellä keskustelemista. Haastateltavat kokivat, että opiskelupaikan saamiseen vaaditaan hyvää suomen kielen taitotasoa. Heidän mukaan Suomessa oli vaikea päästä työelämään ilman suomen kielen taitoa.

Jos joku yrittää oppia koulussa, se ei ikinä opi suomen kieltä. Puhuin aina vanhojen ihmisten kanssa, ne tykkää oikeesti puhua. Aina menin niitten kans puhumaan.

5.2 Sosiaaliset suhteet

Suomeen tullessa haastateltavat tunsivat itsensä hyvin yksinäisiksi. Uusia ystäviä täytyi löytää lisää ja sosiaalinen elämä piti rakentaa uudestaan. Uusien ystävien löytäminen oli haastavaa ja kontaktien luomiseksi oli oltava oma-aloitteinen ja aktiivinen. Haastatteluissa korostui se, kuinka tärkeää oli olla aktiivisesti yhteydessä muihin ihmisiin. Omassa piirissä eläessä jäi herkästi yhteiskunnan ulkopuolelle. Sopeutumattomuuden uhkakuvina

pidettiin syrjäytyneisyyttä ja yksinäisyyttä. Haastateltavat kertoivat elämän helpottuneen siinä vaiheessa, kun oli tutustunut ympäristöön ja saanut kavereita.

Oli ihan yksin kotona. Mietin, että mikä tämä on ja minäkin tarvitsen jonkun, jonka kanssa puhun. Kenen kanssa puhun, kun ihmiset ovat ihan eri yhteiskuntaa. Ei kaikki puhu. Olin ihan yksin ja istuin kirjastossa.

Kaikkien haastateltavien mukaan kantasuomalaiset olivat heille pääasiassa vain tuttuja. Koulun ja harrastusten kautta kaveripiiri laajentui. Toisaalta osa haastateltavista kertoi kokeneensa olonsa ulkopuoliseksi koulussa. Haastateltavat kertoivat, että heidän ystäviinään oli eri kansallisuutta olevia henkilöitä. Osa haastateltavista kuvaili maahanmuuttajaystäviensä olleen kuin omaa perhettä. Heidän mukaansa toisilta maahanmuuttajilta sai vertaistukea, mutta lisäksi tarvittiin muitakin ystäviä. Suomalaisessa kulttuurissa on totuttu, että voi olla kenen tahansa kaveri uskontoon katsomatta. Haastatteluissa pidettiin isona asiana sitä, että oli mahdollista olla eri uskontoa edustavan kaveri.

Oli mukava tavata muita. Ei ollut kenelläkään samaa kieltä, mutta siltikin ymmärsi toista jotenkin.

Kaikki haastateltavat pitivät kerhotoimintaa ja harrastuksia tärkeinä. Kerhot ja harrastukset koettiin elämää rytmittäväksi mukavaksi tekemiseksi, jotka lisäsivät joukkoon kuulumisen sekä hyväksytyksi tulemisen tunnetta. Harrastukset ja kerhotoiminta toimivat väylänä kontaktien luomiseen ja kavereiden saamiseen. Ohjaajan tärkeys tukihenkilönä korostui. Kerhotoiminnan kautta haastateltavat huomasivat, että suomalaisistakin löytyy hyviä ihmisiä.

Meen ulos potkiin ja mulle riittää se, että siinä on pallo, eikä tarvi muita. Ekana päivänä naapurit kattoivat vieressä. Toisena päivänä ne sano, että syötä mulle. Sit alettiin syötteleen ja potkiin ja kohta tuli enemmän porukkaa ja tuli iso jengi. Siitä se lähti liikkeelle.

5.3 Koulutus ja työ

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että koulutuksen alusta aloittaminen uudessa maassa vaatii motivaatiota. Kannustamista pidettiin tärkeänä, koska siitä tuli hyvä mieli

ja se lisäsi motivaatiota. Uuden yhteiskunnan työelämän pelisäännöt oli haastavaa ymmärtää. Haastateltavat kertoivat, että he menivät vapaaehtoiseen työharjoitteluun, koska ei ollut työ- eikä opiskelupaikkaa. Vapaaehtoinen työ oli heille tärkeä oppimisen kannalta, koska he oppivat vapaaehtoisen työn kautta kieltä ja tutustuivat muihin ihmisiin. Vapaaehtoistyön tekeminen auttoi sopeutumaan ja juurtumaan yhteiskuntaan, antoi kokemuksia ja loi suhteita työelämään. Haastatteluissa tuli ilmi, että koulu ja työ toivat elämään säännöllisyyttä sekä sisältöä ja he saivat niiden kautta paremmin elämästä kiinni. Haastatteluissa tuli esille, että aluksi oli vaikea saada töitä. Osa haastateltavista koki työnhakemisen hankalaksi, koska he eivät ymmärtäneet sitä, miten Suomessa haetaan töitä. Kantasuomalaiset saivat haastateltavien mukaan helpommin töitä suhteiden kautta.

Vapaaehtoinen työ on tärkeä itseoppimisen kannalta ja sen kautta saa kontakteja. Oikea työ antaa vastuun ja sitä kautta ihminen oppii enemmän ja enemmän.

5.4 Yhteiskuntaan sopeutuminen

Haastatteluissa korostettiin sitä, että maahanmuuttajan oli tehtävä kantasuomalaiseen verrattuna enemmän töitä luottamuksen saavuttamiseksi. Luottamuksen saavuttaminen vei paljon aikaa. Haastatteluissa tuotiin esille, että maahanmuuttajan on toimittava esimerkkinä. Maahanmuuttajat kokivat, että heidän tulee olla jollakin tavalla parempia ollakseen tasavertaisia kantasuomalaisten kanssa. Vaikka kulttuuritavat ovat erilaisia, ovat ihmiset sisimmiltään samanlaisia.

Sä tuut toiseen maahan toiseen kulttuuriin. Sä et voi olla samanlainen kuin toinen nuori. Sin pitää olla se parempi kuin sä oot vieras. Pitää olla hyvä esimerkki.

Haastateltavien mielestä Suomeen tulon jälkeen oli tärkeää päästä mahdollisimman nopeasti elämään normaalielämää. Heidän mukaan ympäristöön ja paikkoihin tutustuminen auttoi sopeutumaan. Yhteiskunnan toiminnan ymmärtäminen helpottui mamu-kurssin jälkeen. Haastateltavat kokivat, että alussa ei saanut tarpeeksi tietoa yhteiskunnasta. Suomalaisen yhteiskunnan normeja opittiin katsomalla mallia kavereiden käyttäytymisestä ja koulussa opettajan esimerkistä. Haastatteluissa tuotiin esille, että työn ja koulun kautta

oppii yhteiskunnan normeista. Kaikkien haastateltavien mukaan oma aktiivisuus vaikutti paljon yhteiskunnan ymmärtämisessä. Asioiden ymmärtämiseen ja tapojen tuntemiseen meni paljon aikaa, ja vieläkin oppii uusia asioita. Osa haastateltavista koki olevansa riippuvaisia toisista, kun itse ei osannut mitään ja sitä oli vaikea hyväksyä. Tietoa oli vaikea ja hidasta löytää. Haastateltavat kertoivat voivansa toteuttaa omaa uskonnollisuuttaan rauhassa ja uskoa vapaasti mihin haluaa. Haastatteluissa tuli ilmi, että Suomessa uskonto saa olla rauhassa, mutta ulkonäköä tuomitaan.

Kun sanoin, että täällä on hyvä olla, se ei tarkoita että täällä on hyvä olla että saan kaikkia. Se tarkoittaa että täällä on asiat hyvin. Jos mä sanon, että mulla on rukousaika, saan mennä rukoilemaan.

Jokaisessa haastattelussa nousi esille sääolosuhteet, vaikka niistä ei haastattelijoiden puolelta mainittu lainkaan. Haastateltavat kuvailivat Suomen erikoisten sääolojen vaikuttaneen heidän kotiutumiseensa. Säänmukainen pukeutuminen oli heille hankalaa, ja pimeys vaivasi talvella. Kesän ympärivuorokautinen valoisuus aiheutti haastetta nukkumiselle.

Ja tuli talviaikana ja oli ihan pimeä. Sää oli erilainen. Vaikka oli tietoa se pitää kokea. Valot päällä ja silti ihan pimeää. Aamulla lähti töihin ihan pimeässä ja lumen päällä piti opetella kävelemään. Kesällä piti osata nukkumaan taas valossa ja taas tuli talvi. Siihen pitää sopeutua.

6 POHDINTA

Opinnäytetyöstä saadaan tietoa maahanmuuttajien kokemuksista kotoutumisesta. Maahanmuuttajien kotoutuminen voi vaikuttaa terveyteen ja hyvinvointiin. Opinnäytetyön avulla osataan hahmottaa kokonaisvaltaisemmin maahanmuuttajien kotoutumisprosessiin vaikuttavia asioita. Terveystieteiden tutkimuksessa sairaanhoitajan on pyrittävä huomioimaan maahanmuuttajien sopeutumiseen vaikuttavia tekijöitä ja ohjaamaan maahanmuuttajia tarvittaessa oikean tuen piiriin. Opinnäytetyötä tehdessä opittiin tutkimusprosessin tekovaiheet.

Opinnäytetyössä selvitettiin maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumisestaan. Tulosten avulla voidaan kehittää maahanmuuttajien parissa tehtävää kotouttamistyötä. Opinnäytetyön haasteena oli löytää haastatteluun sopivia tutkimushenkilöitä. Haastateltavia saatiin sopiva määrä ja kaikki haastateltavat antoivat tarkoituksenmukaista tietoa opinnäytetyön aineistoa varten.

Opinnäytetyön tekijöiden suunnitelmavaiheessa asetettuun tutkimuskysymykseen saatiin vastaus haastatteluiden avulla. Tutkimuskysymyksen pohjalta oli valittu teemat teema-haastatteluun. Haastateltavat kertoivat avoimesti kokemuksiaan kotoutumisesta Suomeen. Kaikki haastateltavat olivat motivoituneita haastatteluun. Osa haastateltavista oli puheliaampia ja persoonallisuus vaikutti haastatteluiden luonteeseen. Vastaukset olivat yllättävän samankaltaisia, vaikka haastateltavien taustat olivat hyvin erilaisia. Tulosten mukaan maahanmuuttajilla oli vaikeuksia suomen kielen oppimisessa, sosiaalisten suhteiden muodostamisessa, koulutuksen ja työn löytämisessä sekä yhteiskuntaan sopeutumisessa.

Tämän opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää terveydenhuollossa, eri järjestöissä ja seurakuntien diakoniatyössä. Jokainen tavallinen ihminen voi olla osaltaan vaikuttamassa maahanmuuttajien kotoutumiseen ottamalla huomioon maahanmuuttajien tarpeet. Maahanmuuttajien kotouttamisen parissa toteutettavat hankkeet, kunnat, järjestöt, seurakun-

nat ja muut toimijat saavat ISEA-hankkeen kautta käyttöön opinnäytetyön tutkimustuloksia. Opinnäytetyön tuloksia voidaan käyttää maahanmuuttajien osallisuuden vahvistamiseksi ja palveluiden kehittämiseksi.

Kielitaito vaikuttaa mukaan pääsemiseen ja joukkoon kuulumisen tunteeseen, koska kielitaidon avulla voi luoda paremmin kontakteja muihin ihmisiin. Kaikille kielen oppiminen ei ole helppoa ja sen eteen on tehtävä paljon töitä. Haastatteluissa nousi esille kotouttamisen kehittämistarpeena järjestää keskusteluryhmiä. Keskusteluryhmissä maahanmuuttajat voisivat harjoitella keskustelemista vapaamuotoisesti kantasuomalaisten kanssa. Ongelmana on se, mistä löytää motivoituneita kantasuomalaisia osallistumaan keskusteluryhmiin.

Haastatteluiden mukaan yhteisöllisyys auttaa sopeutumaan ja juurtumaan yhteiskuntaan. Yhteisöllisyyttä ja osallisuutta voidaan kehittää ja lisätä harrastus- ja kerhotoiminnan avulla. Myös aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu, että liikuntaharrastus auttaa luomaan sosiaalista verkostoa ja kotoutumaan Suomeen. Haastatteluissa tuli ilmi, että kantasuomalaiset ovat heille vain tuttuja ja he kaipasivat syvempiä ystävyys-suhteita. Johduko se kulttuurieroista, että Suomessa on tapana olla tuttuja eikä päästää toista ihmistä liian lähelle.

Diakoniatyössä kohdataan ja tuetaan ihmistä ilman uskonnon, kansallisuuden tai muun ulkoisen seikan vaikuttamista asiaan. Diakoniatyössä voitaisiin järjestää yhteistä toimintaa maahanmuuttajille ja paikallisille ihmisille. Se edistäisi maahanmuuttajien kotoutumista ja juurtumista yhteiskuntaan. Monet tapahtumat seurakunnissa on suunnattu vain tietylle ryhmälle. Monikulttuuriseen toimintaan tulisi saada enemmän kantasuomalaisia toimijoita mukaan, jotta maahanmuuttajat saisivat kontakteja kantasuomalaisiin. Näissä tapahtumissa voitaisiin oppia erilaisia asioita puolin ja toisin. Seurakunnissa tapahtuvan monikulttuurisen toiminnan tulisi olla normi, mikä on suunnattu kaikille eikä vain esimerkiksi maahanmuuttajille. Vertaistuki on tärkeä asia mikä tulisi ottaa huomioon, mutta useimmiten suomalaisessa yhteiskunnassa maahanmuuttaja löytää toisen maahanmuuttajan ja sitä kautta he ystävystyvät. Seurakunnan tulisi olla toimimassa maahanmuuttajan ja kantasuomalaisen yhteen tuojana.

Vapaaehtoiset työharjoittelut olivat merkittäviä kotoutumisen keinoja haastateltaville. Työkokeilupaikkoja voisi olla tarjolla enemmän ja yrittäjiä voisi rohkaista ottamaan maahanmuuttajia harjoitteluun. Kynnystä työharjoittelijan ottamiseen tulisi madaltaa vähentämällä ennakkoluuloja.

Maahanmuuttajat tulevat kukin omasta kulttuuristaan ja heiltä vie aikaa sopeutua suomalaiseen yhteiskuntaan. Haastateltavat kaipasivat enemmän tietoa yhteiskunnan toimimisesta. Tietoa on paljon tarjolla ja erilaisia oppaita on tehty, mutta tiedon tulisi löytää tarvitsijat. Järjestöillä on tässä asiassa iso rooli.

Maahanmuuttajien syrjäytyneisyys ja yksinäisyys ovat uhkakuvia kansanterveydelle. Tämä tulisi huomioida terveydenhuollossa puuttamalla syrjäytyneisyyden merkkeihin tarpeeksi ajoissa ja ohjata maahanmuuttajia oikeiden palveluiden piiriin. Heikko kielitaito ja yhteiskunnan toiminnan ymmärtämättömyys lisäävät riskiä syrjäytymiselle. Koulutus on suomalaisessa yhteiskunnassa paras keino työllistyä. Maahanmuuttajien tulisi saada koulutuksessa tarpeeksi erilaisia tukitoimia, jotta opiskelu ei keskeytyisi ja syrjäytymisen riski suurenisi. Syrjäytymisen ja yksinäisyyden ehkäisynä koulutuksen ja työllistymisen lisäksi voisi toimia maahanmuuttajien osallistaminen erilaisilla vapaa-ajan toiminnoilla.

Jatkossa voitaisiin selvittää, miten maahanmuuttajille saataisiin järjestettyä vapaamuotoisia puhumisen harjoittelumahdollisuuksia kantasuomalaisten kanssa. Lisäksi jatkossa olisi mielenkiintoista selvittää, miten maahanmuuttajien kotouttamista voitaisiin kehittää seurakuntien kanssa yhteistyössä.

6.1 Opinnäytetyön eettisyys

Eettisyys huomioitiin opinnäytetyöprosessin jokaisessa vaiheessa. Eettisyyden lähtökohdana oli, että teemahaastattelun osallistujat olivat Suomeen jo kotoutuneita maahanmuuttajia. Haastattelut toteutettiin niin, että jokainen haastateltava huomioitiin yksilöllisesti

ihmisarvoa kunnioittaen. Opinnäytetyön ulkopuolelle jätettiin kaikki asiat mitkä rikkovat vaitiolovelvollisuutta ja lähteet kirjattiin tarkasti. (Juvakka & Kylmä 2012, 149.)

Opinnäytetyöhön osallistujille kerrottiin ennen haastatteluja selkeästi heidän asemansa tutkittavina. Haastattelun teemat sekä opinnäytetyön kulku selvitettiin opinnäytetyöhön osallistujille suullisesti ja kirjallisesti ennen haastattelua. Osallistujille kerrottiin haastatteluiden nauhoittamisesta ja siitä, mihin aineistoa tullaan käyttämään. Mahdollisten lisäkysymysten varalle annettiin opinnäytetyön tekijöiden yhteystiedot. Ennen haastatteluiden toteuttamista tehtiin asiallinen tiedote ja allekirjoitettava suostumuslomake. (Juvakka & Kylmä 2012, 149.)

Opinnäytetyöhön osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen ja osallistujilla oli mahdollisuus keskeyttää haastattelu milloin tahansa. Haastateltaville kerrottiin, että jos heidän osallistumisensa jostain syystä keskeytyy, keskeyttämiseen mennessä kerättyjä tietoja käytetään osana tutkimusaineistoa. Ennen haastattelua osallistujilta pyydettiin erillinen lupa haastattelussa esille tulleiden tietojen käyttämiseen nimettömänä tutkimuseettisten ja itsemääräämisoikeuden periaatteiden mukaisesti. Osallistujat vahvistivat suostumuksensa haastattelulle ja tutkimushenkilöksi alkamiselle allekirjoittamalla suostumusasiakirjan.

Opinnäytetyön tekijät pysyivät tutkijan roolissa koko prosessin ajan ja tutkivat ihmisiä tieteellisen tiedon tuottamiseksi. Haastateltaville kerrottiin, että opinnäytetyöhön osallistutaan nimettömänä ja opinnäytetyön tekijät ovat salassapitovelvollisia. Haastatteluissa kerättyä tietoa käsiteltiin luottamuksellisesti henkilötietolain edellyttämällä tavalla. Yksittäisiä tietoja ei ole mahdollista tunnistaa opinnäytetyön tuloksista. Tulokset julkaistiin opinnäytetyössä siinä muodossa, että vastaajien henkilöllisyyttä ei pysty tunnistamaan. Haastateltavilta kerätty tutkimustieto hävitettiin asianmukaisella tavalla opinnäytetyön valmistuttua.

6.2 Opinnäytetyön luotettavuus

Kaikki opinnäytetyön vaiheet kuvailtiin tarkasti laadullisen tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi. Opinnäytetyön luotettavuus arvioitiin tutkimustoiminnan, tieteellisen tiedon ja sen hyödyntämisen kannalta. Tutkittavasta ilmiöstä pyrittiin tuottamaan mahdollisimman luotettavaa tietoa. Opinnäytetyön uskottavuutta, vahvistettavuutta, reflektiivisyyttä ja siirrettävyyttä arvioitiin. Opinnäytetyön tulokset vastasivat haastatteluihin osallistuneiden henkilöiden käsityksiä tutkimuskohteesta. Opinnäytetyön uskottavuutta lisättiin keskustelemalla tutkimusprosessista ja sen tuloksista toisten samaa aihetta tutkineiden kanssa. Uskottavuutta vahvistettiin varmistamalla, että haastatteluihin osallistuneet henkilöt olivat olleet riittävän pitkään tekemisissä tutkittavan ilmiön kanssa. Opinnäytetyön tekijät pyrkivät ymmärtämään haastateltavien näkökulman niin hyvin kuin mahdollista. (Juvakka & Kylmä 2012, 128.)

Opinnäytetyön vahvistettavuus varmistettiin kirjaamalla koko opinnäytetyöprosessi niin tarkasti, että ulkopuolinen tutkija voi seurata prosessin kulkua pääpiirteissään. Prosessin aikana kirjattuja muistiinpanoja käytettiin hyväksi raporttia kirjoittaessa. Kriteerinä vahvistettavuus on osittain ongelmallinen, koska laadullisessa tutkimuksessa toinen tutkija saattaa päätyä saman aineiston pohjalta erilaisiin tulkintoihin. Laadullisessa tutkimuksessa hyväksytään se, että todellisuuksia on useita. Erilaiset tulkinnat eivät aina tarkoita luotettavuusongelmaa. Toisistaan poikkeavat tulkinnat tutkimuskohteesta tuovat samanaikaisesti lisää ymmärrystä tutkimuskohteena olevasta ilmiöstä. (Juvakka & Kylmä 2012, 129.)

Reflektiivisyys edellyttää sitä, että opinnäytetyön tekijät ovat tietoisia omista lähtökohdistaan opinnäytetyön tekijänä. Opinnäytetyön tekijät arvioivat, kuinka itse vaikuttivat aineistoon ja tutkimusprosessiin. Haastatteluaineistoista etsittiin tutkimuskysymykseen vastaavia vastauksia kriittisesti. Tulokset ja analysointi eivät muuttuneet opinnäytetyön tekijöiden mielenkiinnon mukaisesti. (Juvakka & Kylmä 2012, 129.)

Opinnäytetyön tulokset ovat siirrettävissä muihin vastaaviin tilanteisiin. Opinnäytetyön tekijät antoivat riittävästi kuvailevaa tietoa tutkimukseen osallistuvista henkilöistä, jotta

lukija voi arvioida tulosten siirrettävyyttä. (Juvakka & Kylmä 2012, 129.) Opinnäytetyön aikana pohdittiin, miten haastateltavien kotimaa vaikuttaa tutkimustuloksiin. Toisaalta kaikki haastateltavat olivat eri maasta lähtöisin ja tutkimustulokset eivät poikenneet toisistaan suuresti.

Opinnäytetyön riskinä oli se, että viitekehyksestä rajataan pois sellainen asia, mikä on tärkeää maahanmuuttajien kotoutumiseen liittyen. Tämä riski huomioitiin etsimällä monipuolisesti lähteitä eri tietokannoista. Haastatteluiden riskinä oli väärinymmärrys ja tulkin-
kintaongelmat. Teemahaastattelun aikana oli mahdollisuus tarkistaa molemminpuolinen ymmärrys kysymyksistä ja vastauksista. Haastatteluiden ongelmana olisi voinut olla se, ettei haastateltavat olisi motivoituneita tilanteeseen. Motivoitumisen parantamiseksi kehitettiin haastattelurungolle juoni. Juoni näytti haastateltavalle tutkimushaastattelun etenevän hänen odotustensa mukaan ja viritti hänessä intoa puhua kokemuksistaan ja käsityksistään vapaammin. Haastattelussa varmistettiin, että haastateltava kertoo omista kokemuksistaan, eikä sitä mitä kuvittelee opinnäytetyön tekijöiden haluavan kuulla. (Vilkkä 2009, 104–105.) Opinnäytetyön luotettavuutta lisäsi haastattelun sujuvuus, rauhallinen haastattelupaikka ja äänityslaitteen toimivuus. Opinnäytetyön kysyntä, julkisuus ja käyttöönotto turvattiin sillä, että tutkimus tehtiin yhteistyössä ISEA-hankkeen kanssa.

LÄHTEET

- Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. Viitattu 19.02.2016. <http://www.diak.fi/tyoelama/Sivut/Huono-osaisuus.aspx>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. Diaktori. Viitattu 19.02.2016.
http://www.diak.fi/diaknyt/diaktori/Sivut/diaktori_1_2015_isea.aspx
- Diakoniatyöntekijöiden liitto 2016. Diakoniatyöntekijän eettiset ohjeet. Viitattu 25.10.2016. http://www.dtl.fi/uploads/DTL_eettisetohjeet_2016.pdf
- Eränpalo, Nina 2014. "Urheilu on ollut suurin ja parhain apu minulle luomaan sosiaalista verkkoa ja kotoutumaan Suomeen": Kisakeskuksen vertaisohjaajakoulutukseen osallistuneiden maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kokemuksia liikuntatoiminnan merkityksestä. Viitattu 10.5.2016.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/44764>
- Helin, Matti; Hiilamo, Heikki & Jokela, Ulla 2010. Diakonia työ. Asiakkaan palveluksessa. Helsinki: Edita.
- Juvakka, Taru & Kylmä, Jari 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.
- Juvakka, Taru & Kylmä, Jari 2012. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.
- Jäkkö, Emmi 2015. Diak kehittämään Itä- ja Pohjois-Suomen huono-osaisimpien palveluita. Viitattu 19.02.2016. <http://www.diak.fi/diaknyt/ajankohtaiset/Lists/Viestit/Post.aspx?ID=301>
- Kyngäs, Helvi & Vanhanen, Liisa 1999. Sisällön analyysi. Hoitotiede 1/1999. 3–12
- Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386. 30.12.2010. Viitattu 8.12.2015.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>
- Luetaan yhdessä -verkosto i.a. Viitattu 22.5.2016 www.luetaanyhdessa.fi.
- Maahanmuuttovirasto 2015. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa kotouttamisesta. Viitattu 8.12.2015. http://www.migri.fi/tietoa_muualla/kotouttaminen
- Pihlaja, Lenita; Pöyhönen, Sari; Tarnanen, Mirja; Vehviläinen, Eeva-Maija & Virtanen, Aija 2010. Osallisena Suomessa. Kehittämissuunnitelma maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 22.5.2016.
<https://www.jyu.fi/hum/laitokset/solki/ajankohtaista/osallisenasuomessa/osallisenasuomessa.pdf>

Räty, Minttu 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere: Tammi.

Sairaanhoitajaliitto 1996. Sairaanhoitajien eettiset ohjeet. Viitattu 8.12.2015. <https://sairaanhoitajat.fi/jasenpalvelut/ammattillinenkehittyminen/sairaanhoitajaneettiset-ohjeet/>

Sakasti i.a. Monikulttuurisuus. Viitattu 22.5.2016. <http://sakasti.evl.fi/monikulttuurisuus>

Sisäministeriö 2015. Kotoutuminen. Viitattu 8.12.2015. <https://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/kotoutuminen>

Sisäministeriö 2017. Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan. Viitattu 21.03.2017.

<http://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Löydä pinnan alla piilevä samanlaisuus. Viitattu 22.5.2016. <http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/688C4634DEBA9229C22574830038330F?OpenDocument&lang=FI>

Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. a. Kotoutumislaki ohjaa kotouttamista. Viitattu 8.12.2015. http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotouttamistyon_tautaa/kotoutumislaki_ohjaa_kotouttamista

Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. b. Kotoutumista edistävät toimenpiteet. Viitattu 8.12.2015. http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotoutumista_edistavat_toimenpiteet

Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. c. Kotoutumisen kaksisuuntaisuus. Viitattu 8.12.2015. http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotouttamistyon_tautaa/kotouttamistyon_periaatteet/kotoutumisen_kaksisuuntaisuus

Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. d. Muut toimenpiteet ja palvelut. Viitattu 10.5.2016. http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotoutumista_edistavat_toimenpiteet/muut_kotoutumista_tukevat_toimenpiteet/muut_toimenpiteet_ja_palvelut

Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. e. Lapset ja nuoret. Viitattu 10.5.2016. http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotoutumista_edistavat_toimenpiteet/muut_kotoutumista_tukevat_toimenpiteet/lapset_ja_nuoret

Työ- ja elinkeinoministeriö 4.2.2014. Kotouttamispalvelut. Viitattu 8.12.2015. https://www.tem.fi/tyo/maahanmuuttajien_kotouttaminen/kotouttamispalvelut

Työ- ja elinkeinoministeriö 1.12.2015. Maahanmuuttajien kotouttaminen. Viitattu 8.12.2015. https://www.tem.fi/tyo/maahanmuuttajien_kotouttaminen

Vilkka, Hanna 2009. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: Tammi.

Väestöliitto i.a. Perheiden kotoutumisen tukeminen. Viitattu 22.5.2016.

<http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/toiminta/perheisiin-suuntautunut-toiminta/>

Wiesbrock, Anja 2011. Integration of immigrants in Sweden. The Author. International Migration 49 (4), 48–66.

Wikman-Immonen, Anu 2011. Monikulttuurisuus ja maahanmuutto. Viitattu 2.12.2015. www.kunnat.net

LIITE 1: Teemahaastattelun runko

1. TAUSTATIEDOT

- ikä
- sukupuoli
- kansalaisuus
- synnyinmaa
- Suomeen tulovuosi
- kielitaito
- perhe

2. KOKEMUKSIA KOTOUTUMISESTA

Apukysymykset

- Minkälaisia kotouttamistoimenpiteitä olette käyneet läpi?
- Mitä kotouttamistoimenpiteitä teille on tarjottu?
- Millä tavoin teidän motivaationne, aktiivisuutenne, sitoutumisenne ja omatoimisuutenne on vaikuttanut kotoutumiseen?
- Olisitteko voineet olla aktiivisempi oman kotoutumisen edistämisessä?

3. KOKEMUKSIA SUOMALAISUUDESTA

Apukysymykset

- Miten olette saaneet tietoa suomalaisen yhteiskunnan toimintatavoista? Oletteko saaneet sitä tarpeeksi?
- Miten luottamuksen rakentaminen onnistuu suomalaisessa yhteiskunnassa?

- Millaiseksi tunnette olonne suomalaisten joukossa? (Tunnetteko kuuluvanne joukkoon vai onko teillä ulkopuolinen olo?)
- Sosiaaliset suhteet, minkä verran teillä on (kanta)suomalaisia ystäviä? Minkä verran teillä on maahanmuuttajaystäviä?
- Suomessa jokaisella on oikeus uskonnonvapauteen. Voitteko toteuttaa omaa uskonnollista kulttuuriainne Suomessa?

LIITE 2: Tiedote tutkimukseen osallistuvalla

TIEDOTE TUTKIMUKSEEN OSALLISTUVALLE

Hyvä maahanmuuttaja. Teitä pyydetään osallistumaan tutkimukseen, jonka tarkoituksena on kuvata maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumisesta. Sovellutte tutkimukseen, koska olette Suomessa asuva maahanmuuttaja. Teillä on tietoa kotoutumisesta Suomessa.

Tutkimuksen aineistoa kerätään teemahaastattelun avulla, johon Teitä pyydetään osallistumaan. Teemahaastattelu tapahtuu Oulun Diakonia-ammattikorkeakoulun tiloissa. Haastattelu kestää noin tunnin. Haastattelun aikana on läsnä kaksi haastattelijaa ja haastateltava. Haastattelut äänitetään. Niistä tehdään muistiinpanoja. Yksittäisen haastateltavan tarinaa ei voida erottaa tuloksista. Osallistumisesta ei aiheudu Teille kuluja, eikä siitä makseta palkkiota.

On mahdollista, että tähän tutkimukseen osallistumisesta ei ole Teille hyötyä. Tulokset saattavat auttaa juuri Suomeen tulleiden kotoutumisessa.

Tutkimukseen osallistutaan nimettömänä. Haastattelijat ovat salassapitovelvollisia. Teistä kerättyä tietoa käsitellään luottamuksellisesti henkilötietolain edellyttämällä tavalla. Yksittäisiä tietojanne ei pystytä tunnistamaan tutkimustuloksista. Jos osallistumisenne jostain syystä keskeytyy, keskeyttämiseen mennessä kerättyjä tietoja käytetään osana tutkimusaineistoa.

Tutkimuksessa kerättyä tietoa ei luovuteta ulkopuolisille henkilöille. Tulokset julkaistaan opinnäytetyössä siinä muodossa, että vastaajien henkilöllisyyttä ei pysty tunnistamaan. Tutkimustieto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua asianmukaisella tavalla.

Osallistuminen tähän tutkimukseen on täysin vapaaehtoista. Voitte kieltäytyä osallistumasta, keskeyttää osallistumisenne tai peruuttaa suostumuksenne syytä ilmoittamatta mil-

loin tahansa. Kieltäytymisenne, osallistumisen keskeyttäminen tai suostumuksen peruuttaminen eivät vaikuta Teidän elämäänne. Tutkimustuloksista ei informoida tutkittavia. Valmis opinnäytetyö on saatavilla toukokuussa 2017.

Tutkimuksesta vastaavien yhteystiedot:

Heidi Erola, sairaanhoitajaopiskelija

Diakonia-ammattikorkeakoulu

heidi.erola@student.diak.fi

Reeta Virpi, sairaanhoitaja-diakonissaopiskelija

Diakonia-ammattikorkeakoulu

reeta.virpi@student.diak.fi

LIITE 3: Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISESTA

Olen saanut, lukenut ja ymmärtänyt tutkimuksesta kertovan tiedotteen. Olen saanut tiedotteesta riittävän selvityksen tutkimuksesta. Tiedotteen sisältö on kerrottu minulle myös suullisesti ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini.

Kaikki minusta tutkimuksen aikana kerättävät tiedot käsitellään luottamuksellisina. Minusta kerätty tutkimustieto hävitetään asianmukaisella tavalla tutkimuksen valmistuttua.

Ymmärrän, että osallistumiseni tähän tutkimukseen on täysin vapaaehtoista. Minulla on oikeus milloin tahansa tutkimuksen aikana ja syytä ilmoittamatta keskeyttää tutkimukseen osallistuminen. Olen tietoinen siitä, että minusta keskeyttämiseen mennessä kerätyjä tietoja käytetään osana tutkimusaineistoa.

Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän tutkimukseen ja suostun vapaaehtoisesti tutkimushenkilöksi.

Paikka ja aika

Allekirjoitus

Nimen selvennys